

ALEXANDRU CRISTESCU

continuare din pag. 1

nea, acoperea cu o pătură de uitare oameni și locuri. Auzea la diverse festivități cuvântări înflăcărâte, dar în dosul cuvintelor, simțea golul, absența emoției și retorica banală îl dorea ca parodia profanatoare a unei rugăciuni. Se simțea, adesea, singur și călău exilici care să simtă ca și el, să creadă ca și el într-o înrolare posibilă sub un steag de luptă împotriva cotropitorilor. Dar își ascundea desamăgite, își ascundea rănilor sufletului.

Își dădea seama că prezența lui în exil era supărătoare, invaliditatea lui amintind de ceea ce strategii exilului românesc voiau să uite: războiul dus de România contra Rusiei comuniste. Mă întoarcăse câte odată când mă duceam la editura André Bonne, unde se tipărea cartea: „Dotla — Rien que des cendres”. Străbăteam grădina Tuilleries și treceam pe malul stâng al Sennei. Într-o seară s'a oprit, aproape de balustrada podului.

—Aici, în noaptea de Vinerea Mare, eram gata, de desperare, să mă asvârl în Sena. Eram de două luni la Paris. Căutam tot timpul de lucru, dar invaliditatea mea era o recomandare care mă deservea. Găsisem să dorm la un exilat, iar mâncarea o aveam la câminul din rue Ribera. Nu voiam să fiu sarcină nimănui și tot nădăjduiam să găsesc undeva de lucru, indiferent ce. Este drept că mi se spusese că nu puteam rămâne la infinit pensionarul câminului, deoarece era destinat studenților. Și într-o zi, ducându-mă la câmin, părintele Todoricu și-a întrerupt jocul de ping-pong ca să-mi spună cu brutalitate: „Nu-ți mai putem da ajutor. Și începând chiar de azi. De altfel, eu te-am preluat mai de mult. Oricum insistența este de prisos”. Și înțituit s'a întors să-și continue parada de ping-pong. Era în Vinerea Mare. Am simțit că se prăbușește ceva în mine. Nu am putut rosti un singur cuvânt. Am plecat ca un vinovat. Eram un om inutil. Ofeream singurul braț pe care-l aveam, dar parcă aș fi fost un leproș. Am răitacit năuc pe străzile Parisului; simțeam mai puțin mușcătură foamei, cât durerea declasării mele. Nu știu pe unde am umblat, mergeam în neștiere, mergeam fără nici o inimă; numai gândurile se fuseser de mine ca o haită înfuriată. Era așa de umilitor să nu-mi pot câștiga existența, să trăiesc din mila altora. Când am ajuns aici, începuse să inopieze. În aerul nopții simțeam adierea de ramuri înverzite ale primăverii. Eram așa de singur în imensitatea Parisului. Parcă un gând orămas mi s'ar repeta: un om inutil, trebuie să te resemnezi și să nu te mai amăgești. Ești un om inutil. Cuvântul inutil mă obseda, repetându-se așa cum se repetă același cuvânt pe o placă stricată de paleofon. M-am resemnat fruntea de stălpul acesta și am simțit piatra rece, ostilă, ca și oamenii care nu-mi lertau invaliditatea, respingându-mă când le ceream de lucru. La ce bun să mă rămân în viață, dacă sunt un inutil. Și gândul sinuciderii își făcu drum, tipitilor și viclean. La picioarele mele curgea Sena liniștită. Era unica scăpare. Și rezeam cu fruntea de stălp, plângeam. Existările erau invinse, dar înainte de a sări în apă am simțit o bătaie ușoară pe umăr. M'am întors. Era un bătrân care după îmbrăcămintă parea un om bogat. M'a întrebat cu blândete dacă sunt bolnav, dacă sunt apăsător, sau necaz. M'a luat de braț și m'a condus până am lăsat în urmă podul de pe Sena. A privit brațul lipit și m'a întrebat dacă sunt invalid de război. I-am răspuns simplu printr'un uși. O întrebare a delințat uluit. I-am spus că sunt Român, că am luptat contra Rusiei sovietice și că mi-am pierdut brațul în stepla Kalmucă. Că în Paris caut de lucru, dar este greu de găsit pentru un om invalid.

—Veți găsi. Nu ai dreptul să-ți pierzi brațul. Adesea ni se pare că nu mai aflăm nici o iezire și desperarea este totdeauna rău sfătuitoare. Îți voi ajuta eu să-ți găsești ceea potrivește posibilităților dumitale. Uite cartea mea de vizită. Și până atunci, uite și acest mic ajutor.”

—Eu am mulțumit, urând să-l conving că nu duce lipsă. Bătrânul a surs ca un bunic care ascultă minciuna unui nepot. Mi-a pus în buzunar câteva hârtii; m'a întins mâna, repetându-mi: „Să nu uiești să vii. Și eu am făcut războiul din 1914, vii când la eu camarad...” L'am privit îndepărtându-se cu mersul lui calm, mi-a făcut semn prietenos ca mâna. Îmi clisăe gândurile și probabil că-l era teamă că mă voi întoarce din nou pe podul de pe Sena. Îmi stăcură în buzunar cinci mii de franci; dar se vedea că norocul trece pe lângă mine de-a viața ascunsă.

Am căutat cartea bătrânului și n'am mai găsit-o. Câte odată mă îndoiase că acel bătrân năfător a existat într'adevăr. Sigur că norocul trece pe lângă mine și-mi dă stăruințe cu tifla. Fiecare ne mișcăm pe linia destinului și ne tot sbatem cu lăzua că putem schimba ceva din ce ne este rânduit. A fost scris că nu mor înecat în Sena. Să mor mai demn, undeva pe pământul Român și cum se cuvine, lupăndu-l contra cotropitorilor.”

Nu-l interesa nimic în afară de de dorința de a fi folosit într-o formație de guerrilla. Situația în 1949 nu îngăduia nici o speranță; cu o ipocrită care nu făcea cinste, Occidentul afecta o convingere, că regimurile comuniste instalate de trupele sovietice de ocupație fuseser raționalizate, astfel că republice populare corespundeau vinției acestor

tor popoare. Democrațiile se amăgeau voia ca să-și înșințase mustrările de conștiință. Iar vechile lozinci ale luptei pentru libertate, ale luptei contra totalitarismului erau uitate. Aceste uitări își găsiseră o justificare: Rusia sovietică este o democrație, dar nu o democrație politică, ci numai socială.

Seara, când se întorcea dela lucru, Alexandru își învingea osteneala ca să citească cu neșaf zărele; spera să întrezărească într-o informație o cât de vagă speranță. Sfârșind lectura, rămănea abătut ca un condamnat care își caută numele pe o listă de grațieri. Încercam să-l învoiez făcând examenul situației internaționale, căutam să pun în evidență contradicțiile dintre Rusia comunistă și lumea liberă, tendințele imperialeiste ale Kremlinului care fatal va face inevitabilă ciocnirea. Mă asculta cu atenția încordată, hărțuindu-mă cu întrebări, toate formulate cu un impecabil-bun simț; se agăța precis de punctele slabe ale argumentării.

Într-o seară m'a întrebat cu oarecare sfială: „Nu crezi, tată Pamfil, că și Rușii albi au făcut și ei ani în șir aceiași acrobație a argumentelor ca să-și amăgească dorul de țară? Adesea mă mușcă, veninoasă ca o viperă, îndoiala, mai ales când mă aflu printre Rușii albi, prietenii meișterului meu. Unii sunt în prebiege de treizeci de ani; au îmbătrânit așteptând întoarcerea. Nu vom ajunge și noi ca ei? M'a invitat într-o sămăbătă, meșterul la o cină cu foștii lui camarazi. Cei mai tineri aveau cincizeci de ani. Atmosfera a fost la început veselă. Mă așezase pe mine în fruntea mesei, ca invalid din lupta contra comunistilor și au fost plini de gingașe atenții. Îi cam supăra, sau mai exact îmi cam incurăa faptul că eu abia terminam un pahar când ei erau la al zecele. Și când s'au încălzit au început să cante, întâi cântec ostășești, apoi romanțe rușești și cu cât cântau cu atât ochii li se umpleau de lacrimi. Cântau și plângeau. Cumpulit este dorul de țară și este mai sfâșietor când îți dai seama că tu te mai poți întoarce. Să nu ajungem și noi biete sfârșimăruși; nefericiți condamnați să facă mânănu la ziadurle piergerii, adică la ceea ce a mai rămas din patrie; o sfâșietoare amintire. Astăzi suntem niște exilați proaspăt sosiți și pripișiți pe unde ne-a dus vântul întâmplării. Dar peste douăzeci de ani nu vom fi ca Rușii albi?”

I s'a părut că evocarea bițiilor Rușii, porții din 1919 pe drumul prăbieiei mă impresionase și, cu obșnuința uzurării a spiritului lui, a trecut brusc să-mi poestesească nu știu ce istorie plină de hăz. Ca la urmă să încheie: „Nu avem dreptul să ne îndoinm; când înolătorul pierde speranța că va ajunge la mal, se înecă. Aici să vezi cum o să scăpăm de el...”

Seara, ieșeam să facem câțiva pași în jurul unei grădinițe în care se găsește monumentul lui Paul Deroulde. M'a rugat să-l spun cine era personajul care semăna cu N. Iorgu. Cum Paul Deroulde, acest fanatic al renașterii, era era drag, mi-a fost ușor să-i satisfac curiozitatea. I-am povestit de înfrângerea Franței din 1870, de zguduirea produsă în rândul intelectualilor francezi, cum de durere s'a sinucis la Washington ambasadorul Franței, Prevost-Paradol, și Ernest Renan și H. Taine își revizuiă idelle. În această atmosferă se formase lădnul locotenent Paul Deroulde, pentru care renașea o ideală dominantă a vieții lui. I-am vorbit de amintirile anarhiste Sôverine, intitulăte „Notes d'une frondeuse” în care a evocat figura acestui fanatic al renașterii cu o surprinzătoare emoție, i-am rezeat cartea foșilor Thakard „La vie et la mort de Deroulde”. Și i-am repetat ultima frază cu care se încheie cartea: „Il est grand, grand comme la fumée”. Alexandru mă asculta, așa cum știa el să asculte: concentrat, căutând să prindă în întregime conținutul întregii fraze. M'a întrebat: „Și Deroulde a trăit să vadă Alsatia și Lorena liberate?” Din nefericire nu, a murit în 1914, cu câteva luni înainte de a începe războiul revanșei. După câteva minute de tăcere îmi spus: „Să știți, tată Pamfil, că și pe mine mă pașie aceiași soartă; voi muri cu câteva luni, poate cu un an înainte ca țara să fie liberă; sunt eu sârac de noroc”.

—Bine, Alexandre, eu voi împlini curând 55 de ani și lotuși nu mă las doborât de asemenea gânduri negre. Tu ești tânăr, ai în fața ta viitorul, cum îți poți închipui că tu vei muri înaintea mea? Ori, eu sunt sigur că mă voi întoarce în România liberă...”

—Dar pe matală nu te urmărește nelămurita umbră a nenorocului. De mine se finge scâr.”

Și mai în fiecare seară Alexandru îmi spunea: „Haide să-ți spunem noaptea bând lui Deroulde cel fără de noroc”.

Când am plecat din Paris, în Mai 1949, Alexandru era tare emoționat; încerca să pară vesel, dar ochii îl îddau; era cotropit de tristețe.

—Voi rămâne iarăși singur în imensitatea aceluiași Parisului. Cine știe când voi mai veni. Ai tulburat opele și tu te vor mai lăsa să te întorci. Tare sunt tidoșii... Pre-simt eu că nu vei putea reveni curând”. Și ochii lui purtau roșu pârârilor de rău.

În fiecare săptămână primeam dela Alexandru o scrisoare lungă, amestec de glume și dozoție, de culoare și de cumințe lung defăcut. Eram și eu așa de singur, dar găseam refugiu în lumea idilor. Lectura este întotdeauna un mijloc de evadare din aspra, din

nemiloasă strângere a prezentului. Scrisorile lui Alexandru îmi mențineau contactul cu prezentul. Frazele lui călăușe, în care un rar spirit de observație se complăcea să-și caute o cât mai pitorească expresie în imagini ne-așteptate, în expresii de o ingenioasă noutate, erau străbătute de adăla căldură, de adăla dozoție, că vor rămâne una din cele mai prețioase documente asupra stărilor sufleteste ale exilului. Le-am păstrat pentru frumusețea lor literară și adăvărul omenească care le cuprind. Când străbăteau acele descurajante fraze de îndoială sau de amărăciune, scrisorile lui, îmbibate de lirism, păreau elegii în prosă.

După încheierea războiului în Coreea, am primit o scrisoare de un entuziasm bizar. Îi adusesse soluția pe care o călăușe ca atâtă înfrunzire: ceruse la Ambasada americană să fie primit ca voluntar în război. Cereera era de natură să uimească venind dela un om fără brațul drept; și cu atât mai mult a surprins această ofertă, că cât serviciile americane erau deprinse să primească denunțări formulate de unii Români contra altora. Cu multă delicatete i s'a arătat că invaliditatea îl făcea impropriu pentru front, dar Alexandru nu a cedat. Revenea cu noi argumente pentru a înăltura obiecțiile și fertila lui imaginație era neipuizabilă în născocirea celor mai neașteptate justificări ale cererii. Se simțea urmele să arunce grana de el brațul drept, care revenise pe front ca voluntar, fiind neîntrecut în amercarea de grana. Îmi explică Alexandru că văzuse o statuie a caporalului invalid, mort la Mărășești și îl rămăsesse neșterăa amintirea lui Musat. Era convins că prezența și eventuala lui moarte pe frontul din Coreea ar

Foto: Constantin Mares

fi un mijloc de a se vorbi în presa americană despre România. Aceasta era tot ce îl urmărea.

Dar în afară de ceea ce îl prezenta ca justificare al suprinătorului lui demers, mai exista și altceva: un fel de nemăritărită nostalgie a morții. Din mândrie ascundea soferinta morală pe care o provocase invaliditatea; se simțea diminuat ca om și cu toate că apriga lui voință îl făcuse să reducă mult din incapacitatea firească, sentimentul de inferioritate fizică rămănea intact și asta îl durerea. Își ascundea orgoliul durerea, dar o simțea chiar din glumele amare pe care le făcea asupra invalidității lui. Odăla m'a spus: „Pentru mine, problema se simplifica: ori brațul rălăcit prin stepla Kalmucă mă va călăuși și mă va găsi, ceea ce nu-i cu puțin, ori eu voi porni să-mi caut brațul. M'am gândit adesea că estropiații, după ce mor, devin oameni integri. Sigur, lui Dumnezeu îi place ca oamenii să fie așa cum a conceput divinita lui înțelepciunea, nu ciopârșii. Cum vei să prezint în fața lui Dumnezeu ciotul meu așa de comis? deci, va trebui să-mi găsesc brațul pierdut...”

Mult a fost amărât când i s'a comunicat răspunsul atașatului american, că cererea îi fusese respinsă. I se spulberase orice speranță.

A venit, în 1951, la Palma de Mallorca. Eu lort trist că nu izbutise să fie primit ca voluntar pentru Coreea. „Dacă aveam norocul să mor sub steagul Națiunilor Unite, eram un Român care luptase pentru libertate al popoarelor. Anunțul lumii libere că există o națiune oprămată de Rusia sovietică. Dar eu n'am morții; valurile se lăneau de jarm pară și eu călăușeam singurătatea. Alexandru își continua meditația lui care se reflecta pe figură, sculptând o adănață tristete. Ca și când voința lui nelăndu-plecată ar fi călăușat să se opună concluziilor la care ajunsesse, îmi spus cu hotărâre: „Și totuși trebuie să existe un mijloc de a face ceea ce să impună România atenției Americanelor. Eu cred că sunt singurul care pot să ne vină în ajutor spre a salua neștia din gherele Rușilor. Nu ne-u cunoașcut, de aceea ne-au sacrificat cu atâtă uzurării în negocierile cu Stalin. Și dacă eu am cunoscut Românii, nu fost sub aspect prea puțin demn al celor care s'au oferit să le servescă interesele de moment contra intereselor de viață ale propriilor lor țări. Vei recunoaște că

un Rică Georgescu nu este o carte de vizită pentru un neam. Și din exil ce eu cunoscut? Oferanții de servicii, denunțatori, alergând desperați după dolari. Ai văzut cum se reped golani când se svâră bani la o mormântare sau când se împarte coliva? Ce îmbrăncăla fără rușine. Așa apărem noi sericilor amercicane care, pe bună dreptate, ne disprețuiesc. Trebuia să fi văzut mioraia lor când am prezentat cereera de voluntariat; m'au cereat în toate felurile ca să descopere ce se ascunde în dosul acestei cereri. După ce m'au radiografiat conștiința, au fost sinceri cu mine, spunându-mi că dintre toate emigrațiile cea care se ponește pe cu mai mare înțelegere este cea românească. „Nu știm ce să mai credem”. Bieții oameni sunt zăpăciți. Deservim, în loc să serim cauza țării noastre. Ambiții și mărunte interese acoperează de sfârșituri patriotice. Americanii au bunăvoință; ei sunt singura noastră speranță.”

Nu eu cred că statula Libertății care străjăduiește intrarea portului New York, să fie numai o firmă a unei întreprinderi, ci simbolul unui popor care este sinteza tuturor neamurilor Europet. Dacă este doar o mincinoasă emblemă comercială, datoria noastră ar fi să o facem să sară în aer ca să apară numai hidoasele capete de zarați, proxenetele adieurilor de libertate ale popoarelor sacrii. Găseam bășie la Teheran și Yalta. Dar eu cred în Americani, și voi vedea că evenimentele îmi vor da dreptate. Statula Libertății reprezintă idealul popoarelor americane. Și libertatea ne cere să fim demni de ea; este un bun suprem care nu se obține lărdându-se ca reptilele. Rămân neclintii în credința mea că Americanii nu vor trăda cauza libertății; au devenit un Stat sfârșimând lărdurile colonialismului și nu pot să ajute stabilitatea colonialismului sovietic în Europa. Până la războiul din Coreea erau sub narcotice. S'au deșteptat”. Pentru Alexandru Cristescu, nu exista nimic care să-l pasioneze în afară de problema libertății țării, restul nu avea nici o importanță.

Într-o zi cu soare, priveam întinsul mării și ne lăsam învaluiți de căldura ca sopărele. Era după Bobotează, termometru arăta plus 15 grade. Mă priu cu ochii lui triști: „În țară este zăpădă și poate 15 grade sub zero; nu-l lemne și în cosul pieptului le bate moartea loba. Este înspăimântător să nu putem face altceva decât să ne vaităm. Când suntem mai mulți, uităm de cei rămași acolo, dar când rămânem singuri, noaptea, stând de taină cu gândurile noastre, sub tipotul amintirilor, nu avem curajul s'o mărturisim, ne vine să urlăm de durere. Durerea neputinței, aceasta este. Ne dăm fiecare seama în ceea adăstare a propriei noastre conștiințe, că exilul nostru nu are o justificare morală, că suntem simpli dezertori atunci când uităm obligația pe care o avem: să dăm, prin acțiunea noastră o justificare... Eu imi caut o justificare. Să mă întorc la ideea mea, să găsesc un drum spre inima poporului american, să le putem stăruie revolta împotriva robiei pe care, fără vreau eu dat-o atător popoare libere. Mă muncesc să aflu ceea. Ideea plăcării ca voluntar în Coreea era bună, dar n'am avut noroc”.

Priveam întinsul mării și bănuiam nostalgice care-l cotropise.

—Știi, tată Pamfil, că ori de câte ori mă găsesc pe malul mării, uite, îmi pomeste gândul pe întinsul albastru și se oprește la Mengalia, la Constanța, la Mamaia. Într-o vară la nenea George Paladi, la Cannes, nu-mi am putut deslipi gândul de locurile de pe coasta Mării Negre. Cuiad, dorul ne dogorește inima și ne doare, dar este o durere înfinit de dulce. Plin de taine este sufletul omenești”.

În fiecare zi făceam același drum pe malul mării, iar Alexandru, neipuizabil, își lăsa în voie gândurile să-și afle expresie. Într-o zi pe o stradă, Calle de las Palmas, trecea un batalion de infanterie. Privi emoționat soldații, ofșieri.

—Sunt exact ca și ai noștri. Vrei să-i întoărdăsim? Îmi va da impresia că merg alături de un batalion românesc”. Și fără să mai aștepte răspunsul meu, m'a luat de braț, silindu-mă să merg în direcția batalionului spaniol. Luase cadența unității; simți că mă trage de mână. „Cadența, tată Pamfil, precă ai devenit civil, ce Dumnezeu...”

Așa era Alexandru Cristescu.

S'a întors din nou la Paris. Nu mai era ucenic zugrav, fusese angajat plasator de vitruini, cutreărând Nordul Franței. Menținea cu asiduăte legătura epistolară. În colțul din stânga al scrisorilor punea ca o lozincă: LIBERTATE ȘI DREPTATE. Ce fericit a fost când, în 1953, am pus titlul unei publicații în limba engleză: Liberty and Justice.

În 1949, în nesfârșitele noastre dialoguri, i-am făcut o analiză a problemei fundamentale pentru noi, a reorganizării Statului. Căutând să rezum principiile care vor trebui să ne călăuzească, le-am redus la două: libertate și dreptate. Fără ideea de justiție, libertatea se descompune în anarhie care este, invariabil, premială formă de dictatură; și înzera, fără ideea de libertate, justiția nu constituie decât o simplă fațadă a tiraniei. Din fragilul echidru al libertății și dreptății rezultă perioadele de liniște, de prosperitate ale popoarelor. Cădeva seri în șir, biruinđu-și osteneala trupului trudit de lucru, m'a silit să-și dezvolte ideea libertății în raport cu ordinea în Stat. A meditat el, orele când mânduia bidecaneau sau cojea zădărie de vechea lor zugrăveală, că după câteva zile, ca și când ar fi făcut o descoperire de multă rămință, m'a spus fericit: „Libertate și dreptate” este lozincă tuturor rutenilor românești.

Și scrisorile au continuat pline de ceea

cuceritoare sinceritate, care este farmecul lor, punându-mi întrebări la care cerea răspuns, amestecând în ceea spontancitate a idilor, a sentimentelor, a imaginației de o se dăcătoare prospețime, o dozoție care părea că lacrimă prelinsă printre rânduri.

În 1955, am primit o scrisoare care o trâmăbă, anunșând o mare victorie: găseam drumul spre inima Americanilor. În drumurile pe care le făcuse pentru plasarea vinurilor, descoperise un cimitir american. Pentru el, cele 10.500 de cruci alinate, reprezentau imaginea adăvărului popor american, căruia i se puteau adresa cei fără de jarm. Trustrut, Wall Street, Departamentul de Stat, Casa Albă, sunt, desigur, opace, fiind cuprinse în carapacea celui mai miop egoism, al cărui rezultat se vada. Mi-a mărturisit planul lui: să plece dela acest cimitir american, ca să facă istoria războiului. La început, planul lui era confuz, exista numai intenția propagandei; apoi, treptat, treptat, ideea cărții-album a luat contur. Nimic n'a mai avut importanță pentru el, s'a concentrat cimitirului acela din Mouselle. Cu ceea energie tenace, care era trăsătura dominantă a caracterului său, a început să copieze inscripțiile de pe fiecare cruce, să întocmească fișe, să fotografieze mormintele. Mi s'a părut lucrarea și temerară și inutilă. M'a fost peste puțină să-l conving să renunțe.

—Acești soldați americani au căzut luptând pentru libertatea popoarelor. Ei simțuri pot fi apărătorii popoarelor robite de Rusia sovietică”, îmi scria răspunzând obiecțiilor mele. Și imaginația lui crea argumente cu ceea bogăție pe care o avea într-o măsură care se întâlnește. Pe ploioie, pe vânt, pe frig, conștiinșios, Alexandru Cristescu intra în cimitir și-și noteze pe fișe inscripțiile pe cruce. Și nu o zi, o lună, ci mai bine de doi ani a îngenuchiat la fiecare cruce, pentru a citi și a transcrie exact numele, ziua, anul, localitatea unde soldatul american căzuse. În fiecare dimineață Alexandru își găsea „le blanc troupeau de mes tranquilles tombes” (Paul Valery). Cimitiere marin”, în timp ce mâna lui nota grăbit inscripția de pe cruce, se urma dialogul mult între el și cel mort. Vor fi trecut, în acest dialog al tăcerii, rând pe rând problemele care îl mănăseră pe invalidul român în cimitirul american. Din aceste dialoguri va fi simțit Alexandru cum i se întărea credința că era pe drumul cel bun și că morții vor vorbi Americanilor de România.

Sur les maisons des morts, mon ombre passe...

Vom putea măsura sensul pateticului simbol al unui Român, mare invalid de război, căutând într'un cimitir militar american pe apărătorii cauzei poporului român? Ideea lui Alexandru era ca această carte-album, destinată propagandei, să raliase, în primul rând „American Legion”, puterica organizație a tuturor foștilor combatanți americani.

Venea din când în când la Paris, își îmbrăca haina de lucrător zugrav, lucra cu disperare ca să strângă ceea bani și se întorcea la cimitirul american. La sfârșitul lui Iulie 1956 s'a angajat să zugrăvească singur o tipografie în schimbul tipăririi fișelor. Lucra dela 7 dimineața până la 10 seara cu o întrerupere de o jumătate de oră. Când am sosit eu la Paris, zugrăvitul era terminat; dar nu-l plăcea lucrul de mânănu și cu m'a părut că era nevoie de o altă zugrăveală, a mai prelungit zilele de lucru, spre uimirea tipografului care găsia lucrul destul de bine executat. Acesta îl iubea pe Alexandru ca pe un frate și îl admira vrednicia. „Ce face Alexandru cu mâna stângă, nu pot face doi oameni cu amândouă mâinile”, Alexandru, însă, voia să-l convingă că față de ceilalți Români era un nevolnic. Și tipograful, în afară de tipărirea fișelor, i-a dat bani de întoarcere și o motocicletă ca să nu mai facă 5 kilometri pe jos până la cimitirul american.

M'am dus într-o seară să caut la tipografie. Terminase lucrul și Arsene îi spăla brașul stâng de petele de vopsea. A întors fața, mi-a zămbit; pe fața lui se reflecta oboalea pe care încerca să o acopere cu acel uzărs neubuit, accentuând parca și mai mult imaginea de muncitor trudit. I-am cerut să intrăm în „La cour de Rome”, o berărie în care, în 1949, fusese de cădeva ori, lăsdându-ne mândășii de visuri pe care ne le cream dintr-un fel de opium dădător de paradis artificial. Abia a putut rămâne o oră; îl răbea somnul. „Măine trebuie să mă scol înainte de ora 6, ca să pot fi la lucru la orele 7. Când voi fi terminat, sunt liber.

Apoi, s'a întors la cimitirul american.

Et vous, grande ame, esperez-vous un songe
Qui n'aura plus ces couleurs de mensonge?
(„Cimitiere marin”, Paul Valery).

Își procurase o seriosă documentare privitor la al doilea război mondial și cădea ca un student sărguitor. Intră cimitir și călăușea lui se strecurau zilele, triste, înfrunzate de adăla singurătate. Mi-a scris, fericit că a reușit să intereseze, pentru traducere în limba engleză și tipărire, pe doi Români ordinari, maiorul Bumbădescu și poetul Novac, care îmbrățășaseră cu entuziasm ideea cărții. Acum nu mai lucra în necunoscut, știu că nu consacrase în van doi ani de trădă; maiorul Bumbădescu îmi scria: „Am citit copia manuscrisului și după umila mea părere, nu pot decât să remarc — cu tot entuziasmul — stilul romanțat în care redați episoadele cele mai tragice ale războiului politic.”

(continuare în pag. 3-a)

Motto: „De la Râm ne tragem”

„NOBLESSE OBLIGE”

Pages For Our English-speaking Friends

PATRIA

FOAIE ROMÂNEASCĂ INDEPENDENTĂ

DIRECTOR: Gen. Ion Gheorghe

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA

(13b) MUNCHEN 27, Gelbelstrasse 8/1
Deutschland (Germania)

How the "Swiss Fund" is used

"This fund has been deposited in Switzerland for a special purpose which cannot be revealed; regarding its appropriation and use this is a question which does not concern anybody except me and Cretzianu and we do not feel obliged to justify ourselves."

(Statement of C. Vișoianu before the Rumanian National Committee presided over by General Rădescu—meeting held in 1949)

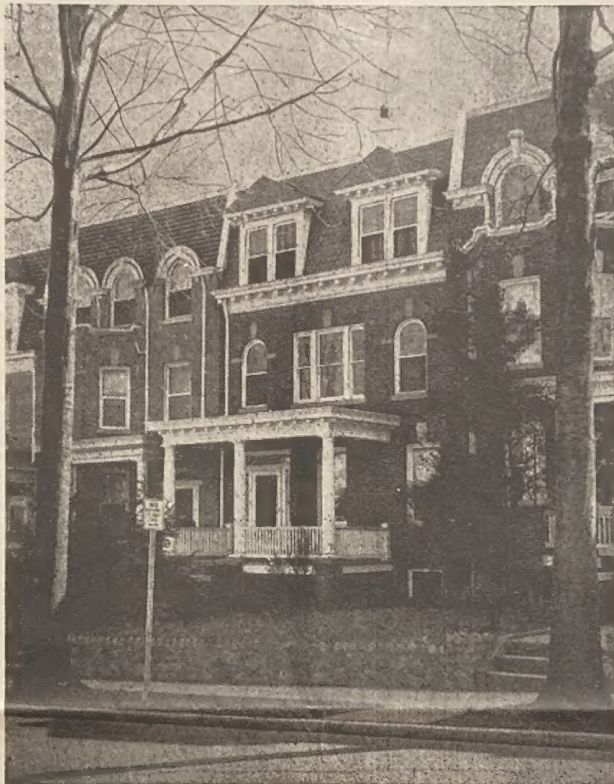
"Patria" wants to know:

Where has C. Vișoianu the 158,000 dollar from, he declared to the U.S. Immigration Board on 25 April 1950?

„Cum se folosește fondul elvețian?”

„Fondul a fost constituit pentru un scop special, care nu poate fi desvăluit; în ceea ce privește felul în care urmează să fie utilizat, aceasta este o chestiune ce ne privește (pe d-nii Cretzianu și Vișoianu) exclusiv și noi nu ne simțim obligați să dăm socoteală nimănui!”

(Declarația d-lui C. Vișoianu în fața Comitetului Național Român prezidat de Generalul Rădescu în 1949!)

HOW THE "SWISS FUND" IS USED
CUM SE FOLOSEȘTE FONDUL ELVEȚIAN?

„Rumanian National Comité”
NO PARKING AT ANY TIME
Parcarea interzisă
2810 Cathedral Ave. N.W.

"Special purpose." —

Two questions in connection with the movement of liberation.

"... How can it be explained that the first court action regarding the Swiss fund, introduced on 17 November 1945 against Cretzianu and Atanasiu whereas Vișoianu left Rumania only in Februar 1947? Did really nobody in Rumania ask him any questions?"

(„Patria", issue of January 1953)

"... how can it be explained that Vișoianu appeared as a witness in court in April 1947 although it is known that he had called the previous day (with due discretion of course) on the communist Rumanian Minister in Berne, being accompanied by Niculescu-Buzești. Both of them were kept for dinner by their 'adversary'."

"... we would like to know what Vișoianu has asked Gaston Boeue (Serban Voinea), then Minister to Berne to transmit to Bucharest, whose and what answer he received."

(„Patria", issue of January 1953)

„Patria" întreabă:

De unde are dl C. Vișoianu cele 158.000 dolari declarați în fața autorităților americane de imigrație la 25 Aprilie 1950?

In legătură cu Mișcarea de eliberare:

"... cum se explică că primul proces în legătură cu acest fond elvețian a fost intentat în 17 Noembrie 1945 contra d-lor Cretzianu și Atanasiu, iar martorul principal, d-l Vișoianu, părăsește România abia în Februarie 1947? În țară, în tot acest timp, nu l-a întrebat nimeni nimic?"

(„Patria", Ianuarie 1953)

"... cum se explică că d-l Vișoianu depune în Aprilie 1947 ca martor în proces, dar aceasta nu-l împiedică să facă o vizită Legăției României (cu toată discreția cuvenită situației), întovărașit de Niculescu-Buzești. Pe ambii, Ministrul României (adversarul în proces, del) îi reține la masă. ... ne-ar interesa să ne spună d-l Vișoianu ce l-a rugat pe d-l Gaston Boeue (Serban Voinea) să transmită la București, cui și ce răspuns a primit."

(„Patria", Ianuarie 1953)

Creteanu Home, 3307 Woodley Road N.W.

About Cretzianu, the man who disposed of the Rumanian fund in Switzerland:

"He had the right to use the money to the last cent..."

(Statement of C. Vișoianu before the Court in Berne on April 1947.)

Despre dl Cretzianu, deținătorul fondului românesc din Elveția:

„Acesta avea dreptul de a dispune până la ultima centimă..."

(Depoziția d-lui C. Vișoianu în fața instanțelor din Berna, la 17 Aprilie 1947)

Vișoianu Home, 2905 28th Street, N.W.

ONE WAY — SENS UNIC

A Rumanian refugee escaped in 1952 wrote to us the following lines:

"I fled from Bucharest in 1952. It would take too much time to describe my escape and all my sufferences."

I arrived in the U.S. Zone sick, without proper clothes and without any means to make a living. The Americans helped me to be admitted to the hospital where I was taken care off in such a satisfactory way that I feel much better now.

I take the opportunity to be you to keep sending to my address your respectable paper which I very much enjoy and which is my only consolation, giving me strength and hope into a happier future when we may see again each other in our beloved country after the liberation from the communist gang.

I am a driver—mechanic by profession—and I am always ready and will be glad to contribute to the fight for the liberation of our beloved country."

IULIU MANIU: UN MARTOR ÎN DOI PERI

Reprodus din „Jurnalul de dimineață”
din 31 Mai 1946

Mariorul Iuliu Maniu: „Între adevăr, am fost informat despre anumite tratative politice pe care le conducea ambasadorul Statelor Unite la Madrid”

Acuzatul M. Antonescu: Dacă își amintește dl Maniu, fiindcă este vorba de Madrid, că m-a propus să trimit pe dl Maniu, care ar fi cunoscut pe ambasadorul american din Madrid, pentru ca să stabilească d-sa această legătură?

Mariorul: Este adevărat. **Acuzatul:** Dacă recunoaște dl Maniu că în această perioadă a obținut trecerea peste granița a unui reprezentant la Cairo care să trateze posibilitatea viitoare a ieșirii României din război?

Mariorul: Lucrurile s-au petrecut astfel: de început am dus o acțiune internațională foarte intensă pentru a informa lumea din afară, pe de o parte, iar pe de altă parte, pentru a înlesni ieșirea României din război. Un loc de frunte în aceste legături, pe care reușeam să le realizăm, era Cairo, unde se găsea sediul diplomatic al Națiunilor Unite. M'am hotărât să-l rog pe Principele Știrbei să mă meargă la Cairo. Principele Știrbei s'a învoit, cu condițiunea însă că eu să-i dau o scrisoare prin care să se constate că dânsul merge în calitate de emisar al meu. Am trimis o telegramă de la generalul Filșen dlui mareșal Antonescu pentru ca să fie informat. Și tot odată l-am rugat printre terțe persoane să binevoiască a ușura ieșirea peste graniță a Principei Știrbei, dându-i viză de ieșire. Iar mai târziu, având înscrisurarea sa mai trimis un consilier dlui Știrbei, l-am indicat pe dl Vișoianu, căruia dl mareșal Antonescu desămcența l-a înlesnit ieșirea din țară.

Acuzatul: De Președinte, binevoită să întrebați pe dl Maniu dacă a primit nu numai concursul pentru plecarea acestor delegați, dar dacă recunoaște că i s'a transmis și rezultatul tratativelor trimise de Știrbei și venite prin Legatia noastră de la Ankara?

Mariorul: În ceea ce privește rezultatul tratativelor n'am primit de la Ministerul de Externe nici o înștiințare, în schimb am trimis eu dlui ministru unele telegrame ca să fie informat despre ce se petrecea, ca să nu cumva să fie întrerupte tratativele ce se duceau la Madrid. Era o chestie de loialitate.

Acuzatul: Este un fapt cert, care poate să fie stabilit, că Legatia de la Ankara a transmis condițiile de armistițiu venite de la Cairo. **Mariorul:** Cam la ce dată?

Acuzatul: Crede că la sfârșitul lui Aprilie sau în Mai 1944 și că ele purtau mențiunea: pentru dl mareșal Antonescu și dl Maniu; că ele au venit prin Ministerul de Externe, prin cui venit prin Ministerul de Externe și a primit d-sa aceste condițiuni venite prin Ministerul de Externe? Probabil le va fi primit dl Maniu și astfel, fiindcă d-sa avea mijloace de comunicație directă, dar cu n'am avut mijloace de comunicație directă.

Mariorul: Eu cu dl ministru Antonescu n'am fost în legătură directă, avam prieteni aici care au fost prieteni d-sale, dar corespondența directă n'am avut. Eu însă am avut legătură directă, aproape zilnică, cu Cairo, cu dlui Știrbei și Vișoianu. În urma tratativelor care se duceau, am fost înștiințat la 13 Aprilie 1944 s'au stabilit definitiv condițiile preliminare ale armistițiului. În urma acestui lucru, am avut plăcerea să-l întâlnesc pe dl ministru de Externe intrând loc nou și l'am dus la cunoștință că, într-adevăr, s'a făcut un preliminar de armistițiu cu ambasadorii Angliei, ai Generalității și Rusiei. Am schițat în linii generale acest preliminar de armistițiu. N'am avut cunoștință și până în momentul de față n'am auzit, nu mi-a spus Vișoianu, nu mi-a spus Știrbei, nu mi-a spus că d-lor au reușit să facă un preliminar de armistițiu.”

Acuzatul M. Antonescu: Iși amintește dl Maniu că nu numai într-o casă neutră, dar chiar la Snagov l-am văzut pe d-sa de mai multe ori chiar la cererea d-sale, făcută prin dna sa și de Mamulă, și dacă își amintește că l-a văzut și pe dl mareșal Antonescu chiar la mine în cameră? Recunoaște atunci că l-am informat că duș tratative directe de armistițiu cu U.R.S.S. prin Stockholm și că primesc unele informații de la dna Kolontay, care erau de natură optimistă, iar d-sa avea de la Cairo zvonii pesimiste?

Mariorul: Despre tratative care se duceau la Stockholm prin dna Kolontay nu m'am informat; cu avam legăturile mele proprii cu dna Kolontay care era ministrul Rusiei la Stockholm, și le duceam prin intermediul unui prieten al meu din București și printr-un prieten al nostru din Stockholm. Adevărat este că de preliminarul făcut la Cairo n'am fost mulțumit din două motive. Dl M. Antonescu mi-a spus că legătură are la Stockholm dar nu m'am interesat mai de aproape, fiindcă avam direct informațiile mele. Este adevărat că aceste convorbiri au avut loc într-o casă particulară în București și pe urmă în vila de la Snagov, la dl mareșal. Nu că nu m'a interesat, dar n'a fost o chestie specială, nouă pentru mine. Mă interesa tot ce privea acest armistițiu. Cum să nu mă intereseze? Mai bine spus, n'am pus prea mare cont pe aceasta, deoarece și eu avam legături cu dna Kolontay, printre un prieten

cel-aveam. **Acuzatul:** Dacă m'a sfătuit atunci să las opozițiile să treacă chiar și cu Uniunea Sovietică?

Mariorul: Nici odată nu am avut această părere, pentru că ar fi fost prea nemodest din partea mea să cred că ceea ce tratat eu este mai important decât ceea ce trata guvernul.

Acuzatul: Dacă dl Maniu își amintește că condițiile de la Stockholm pe care le-am primit, cuprindând clauza privitoare la retrocedarea Transilvaniei, în timp ce cele venite de la Cairo nu cuprindau această clauză? **Mariorul:** Vreau să precizez, ca să nu supăr pe nimeni, iar declarațiile să rămână precise: eu nu am spus că nu am dat nici o însemnătate tratativelor, însă comunicarea d-sale nu era nouă, pentru că o știam și eu mai dinainte.

Acuzatul: Recunoaște dl Maniu că într-o discuție pe care am avut-o la Snagov, în camera mea, cu dl mareșal Antonescu, eu fiind de față, dl mareșal a declarat că nu poate executa condițiile acestea ale armistițiului, așa cum le primise de la Moscova și care cuprindau clauza Transilvaniei, pe când cele de la Cairo nu le cuprindeau? Dacă dl mareșal a declarat că nu poate executa condițiile acestea ale armistițiului din cauza articolului 1 care prevedea drept clauză expresă întoarcerea armelor în contra Germaniei? Și d-sa credea că trebuie tratat ca să se modifice acest articol, să fie scos acest

bardamentul, adică s'a întâmplat tocmai contrariul de cum ne dăduse cuvântul de onoare generalul Gesteberg că se va întâmpla. Bine înțeles că atunci nu am mai avut de făcut altceva decât să opunem rezistență.”

Mariorul Iuliu Maniu: Eu am spus ce s'a discutat la Cairo de Știrbei și Vișoianu. **Acuzatul Ion Antonescu:** S'au stabilit astăzi datele precise în ceea ce privește condițiile de armistițiu și s'a stabilit că — cu dl Maniu direct și indirect — am discutat această problemă. Rog să binevoiați să întrebați pe dl Maniu dacă s'a întâlnit cu mine la Snagov și dacă am discutat pe absolut toate fețele acestei probleme a armistițiului, precum și probleme de viitor ale neamului românesc, în cazul primirii condițiilor fixate?

Mariorul: Este adevărat. M'am întâlnit cu mareșalul la Snagov, într-o noapte, la locuința d-sale și am discutat mai multe probleme.

Acuzatul Ion Antonescu: Dacă își amintește dl Maniu că cu această ocazie l-am spus: Domnule Maniu, eu nu pot să primesc aceste condiții, însă nu mă cramponez de conducerea Statului, nu vreau să opun predică pentru binele neamului românesc, bine pe care l-am urmat. Luați conducerea și acceptați aceste condiții, dacă le găsiți acceptabile. Am rugat în același timp pe dl Maniu să transmită lucrul acesta și dlui Brătianu Dinu. Acesta s'a întâmplat

la dispoziție. **Președintele:** Ce ați înțeles Dvs. prin noi toți?

Mariorul: Mandatul dlui Brătianu de a oferi sprijin politic era în numele și pentru partidele național-țărănesc și național-liberal. În dimineața de 23 August l-am rugat pe dl G. Brătianu să treacă să viziteze pe dl mareșal Antonescu și să facă din nou această declarație, comunicându-mi rezultatul. Dl G. Brătianu a venit și mi-a comunicat să l-a găsit pe dl mareșal într-o dispoziție mai bună pentru încheierea armistițiului. Am căpătat astfel speranța că se va putea ajunge la armistițiu. Știrea am comunicat-o palatului și s'a hotărât, în urma acestui fapt, audiența dlui mareșal la palat în după amiaza zilei, mi se pare la orele 5. Ce s'a întâmplat în această audiență, nu știu, fiindcă n'am fost de față și nici la palat nu m'am dus în acea seară. M'am dus la palat numai după ce am auzit ce s'a întâmplat și după ce am fost informat că trupele germane revin spre București.

Președintele: Când?

Mariorul: La 24 August 1944.

Președintele: Știți ce s'a întâmplat în noaptea de 23 August, după audiență?

Mariorul: Nu știu. Dar am primit informații prin oamenii d-lei palat că n'a reușit înțelegerea între M.S. Regele și mareșalul Antonescu. N'am avut nici o cunoștință asupra desfășurării evenimentelor până a doua zi dimineața, în zorii, când a venit la mine dl Aureleuța și mi-a comunicat ce s'a întâmplat, că era informat că armata germană venea spre București și că palatul era bombardat. Atunci, împreună cu dl Leucutia m'am dus imediat la palat ca să văd ce este de făcut. Palatul era sub explozia bombelor germane. Constatând aceste lucruri și constatând că armata germană se apropie în mare spre București, am vorbit cu dl general Sănătescu, care în timpul nopții fusese numit președinte de Consiliu, și după o înțelegere realizată cu generalul Sănătescu, am cerut să vină trupele române și să se îndrepte spre trupele germane, socotind că prin această acțiune generalul Gesteberg își călcase angajamentul. Prin aceasta am început ofensiva noastră împotriva armatei germane, prin depresurarea Bucureștiului. **Președintele:** La 22 August 1944 seara, acțiunea Dvs. era de a determina pe dl Ion Antonescu să încheie armistițiu. Erau ultimele condiții primite?

Mariorul: Nu erau condiții oficiale, exacte, care ar fi putut sta la baza unei acțiuni de stat. În al doilea rând, credeam că dl ministru Mihail Antonescu este cel puțin tot atât de bine informat ca și mine de ceea ce se petrecea acolo.

Acuzatul Mihail Antonescu: Dacă își aduce aminte dl Maniu ce a discutat cu dl mareșal Antonescu la 22 August 1944, când a venit seara?

Mariorul: Am discutat mai multe chestiuni, între altele și chestiunea armistițiului și a raporturilor de forțe dintre noi și Germania, în ipoteza că ar avea loc o lovitură de Stat. Dl Mihalache a fost de față atunci și dumnealau va putea să spună că și mine cum a decurs această conversație. Eu nu pot să comunic amănunțele, întrucât atunci ne aflam într-o avalanșă de știri și de evenimente. Dacă fiind această situație, care era atunci foarte presantă, nu aș putea să iau asupra conștiinței mele o eventuală reproducere a unei conversații. Țin să afirm că, în ceea ce privește armistițiu, dl mareșal Antonescu a fost foarte binevoitor și dacă dlui lui n'a înțeles oamenii în chestia armistițiului, cauza ar fi putut fi că d-sa nu a avut încredere în reușita armistițiului.

Acuzatul Mihail Antonescu: Dl Maniu a afirmat că la 23 August 1944 a intrat în guvernul constituit atunci, după arestarea dlui mareșal Antonescu și în dimineața acelei zile, ca și în ajun, îi ceruse dlui mareșal să încheie dânsul armistițiu, ca fiind în interesul țării. Prin urmare, d-sa pe o parte afirma că nu a aflat ce a determinat arestarea dlui mareșal Antonescu decât prin oamenii d-lei palat. Cum poate explica dl Maniu — fiindcă aceasta este problema care

privește și răspunderea dlui mareșal Antonescu, nefind numai o problemă morală — cum poate să explice dl Maniu cu conștiința și răspunderea sa de bătrân om politic că, acceptând la 23 August 1944 intrarea sa în guvernul constituit atunci, nu a crezut potrivit să aia motivele și condițiile în care dl mareșal Antonescu a fost arestat și să cunoască măcar factorii esențiali ai arestării? **Mariorul:** Este puțină confuzie de date. Dvs. spuneți că am fost numit ministru la 23 August. Este inexact. Am intrat în guvern la 24 August după întâmplarea de la palat, deci nu avem posibilitatea să știu ce s'a întâmplat la palat, nici nu puteam avea răspunderea celor petrecute.

Acuzatul Mihail Antonescu: Există o răspundere a guvernării înaintea începerii războiului, în timpul purtării războiului și după încheierea războiului. Faptul d-lei 23 August nu este un fapt întâmplător. În această zi a început războiul, prin urmare în dimineața zilei de 23 August i s'a cerut dlui mareșal Antonescu, prin dlui Maniu și Brătianu, să semneze armistițiu. Dacă la 23 August i s'a cerut dlui mareșal Antonescu să încheie armistițiu, iar la 24 August dl Maniu a intrat în guvern, nu s'a interesat d-sa de loc asupra condițiilor în care dl mareșal Antonescu a fost arestat? D-sa spune că nu a aflat această decizie decât prin oamenii d-lei palat. Crede dl Maniu că mareșalul Antonescu, cu trecutul lui în țară, cu poziția pe care o avea chiar la 23 August când dl Maniu îl oferea să semneze armistițiu, putea să fie arestat oricum, oriunde și în orice fel de împrejurări și nu era potrivit, fiind vorba de o răspundere atât de gravă, care angaja tot ceea ce se petrecea iar mareșalul să se alege astăzi în boxa acuzațiilor, — nu crede dl Maniu, cu trecutul său și cu experiența pe care o are, că era potrivit atunci să se intereseze, mai cu seamă că fusese și prieten cu dl mareșal Antonescu, și să vadă pentru ce era arestat mareșalul? A fost indicat să semneze armistițiu sau nu a fost indicat?

Mariorul: De sigur, pentru că era datoră marea, însă persoana care ar fi putut să-mi dea informații autentice ar fi fost M.S. Regele. Or, M.S. Regele, în dimineața când am sosit la palat, plecase. Încât eu nu am avut onorarea să vorbesc cu M.S. Regele până după ce s'a întors. Crede că măsura plecării M.S. Regele d-lei palat a fost necesară, din cauza bombelor germane și generalul Sănătescu nu putea admite ca Regele să rămână la palat sub această ploaie de bombe.

Președintele: Când ați revăzut pe M.S. Regele?

Mariorul: N'as putea să spun exact, dar s'au scurs mai multe zile.

Acuzatul Mihail Antonescu: N'a întrebat dl Iuliu Maniu nici pe dl general Sănătescu, care era președintele consiliului de ministri, ca să cunoască împrejurările în care a fost arestat dl mareșal Antonescu? Înțeleg să pun această întrebare, fiindcă în afirmațiile dlui Maniu pare că d-sa nu a avut cunoștință despre arestarea dlui mareșal Antonescu și că deci, azi s'ar desolidariza, de vreme ce nu-i aparține.

Mariorul: Sigur că am întrebat și prin faptul că ulterior am primit să fiu ministru în guvern, am arătat că nu m'am desolidarizat de această procedură.”

Procesul Antonescu

Foto: „Standardul”

articol, rămânând angajamentul că, dacă Germania ar opune rezistență atunci dl mareșal să întoarcă armele pentru a apăra interesele românești? Dacă a această ocazie dl Maniu a auzit acest lucru?

Mariorul: Punctul de vedere constant al dlui mareșal a fost și într-o conversație de atunci de la Snagov și în acelea anterioare pe care le-am avut la d-sa în cameră, că dânsul, ca militar, nu poate să calce un contract pe care l-a încheiat. Deci dânsul, ca general român, nu poate să se întoarcă împotriva aceluia alături de care a luptat. Un punct de vedere foarte frumos, dar nu politic. Punctul meu de vedere a fost că nu poate fi oprit națiunea în calea ei printr-un cuvânt de onoare dat de cineva, fie el chiar prin ministru sau mareșal. Dacă anumite motive personale îl împiedică pe actualul președinte al Consiliului să încheie un act, din punct de vedere moral, atunci este altă soartă: să dea locul altuia. Dar nu se poate ca un om de Stat să spună: am dus țara la prădă și am salvat onorarea. Nu este balanță dreaptă, să lase locul altuia.

Președintele: Și la observația făcută de Dvs. ce vi s'a răspuns?

Mariorul: Că situațiunea militară era de așa fel și Germanii auzi de puterile în România încât o înlocuire de natură aceasta ar duce la sigura înfrângere a României. Aceasta am spus-o nu când v'am văzut în casa Dvs. la Snagov, ci ulterior, când cunoșteam condițiile de la Moscova.

Acuzatul: Iși amintește dl Maniu că în discuțiile de la Snagov cu dl mareșal, d-sa i-a spus, atunci când era vorba ca eu să tratez și să solicit modificarea articolului 10 din condițiile de armistițiu, în sensul cererii dlui Maniu, de a nu se menține formal înțelegerea armelor, d-sa a spus că d-sa continuă tratativele d-sale și asupra acestui punct și asupra altor puncte?

Mariorul: În adevăr, în cursul tratativelor, și la Cairo ca și la Stockholm, nu a intervenit această chestiune. Și atunci am intervenit și la Cairo și am convenit la Stockholm cu dna Kolontay că aceasta nu era o condiție indispensabilă și că ea să nu fie implinită decât în cazul când armata germană se va opune acțiunii pe care o va întreprinde guvernul care va semna armistițiu. În adevăr, când s'a pronunțat acțiunea noastră, noi eram în Palatul regal unde s'a prezentat generalul Gesteberg care a cerut ca armata germană să fie lăsată să iasă din țară. I s'a răspuns: da, dacă promiteți pe cuvânt de onoare că ieșind din București Or, după aceasta am aflat că anumite trupe germane au continuat și după aceasta marșul în contra Bucureștiului, precum și bom-

bardelele. Care a fost această părere?

Mariorul: Că nu putem încheia armistițiu. **Acuzatul Ion Antonescu:** Nici nu eram în București. Eram pe front.

Acuzatul Mihail Antonescu: Dl mareșal era în București, dar numai dl Mihalache a fost. **Acuzatul Ion Antonescu:** Vă rog să precizați când: dimineața?

Mariorul: Aceasta nu pot preciza. Amânunțele acestea, în avalanșa evenimentelor din ceas în ceas...

Acuzatul Ion Antonescu: Am venit la orele 5 de pe front.

Mariorul: Veți stabili cu dl Mihalache. Am fost cu d-lui.

Acuzatul Ion Antonescu: Dl Mihalache a fost. **Mariorul:** În dimineața următoare l-am rugat pe dl G. Brătianu, care avea acces mai ușor la dl mareșal Antonescu, să mărgă din nou și să-l convingă să facă armistițiu, fiindcă noi toți, fără excepție, îi stăm în ajutor. Toată puterea noastră politică și socială i-o punem

Alianți

predat dușmanilor României

Foto: „Standardul”

SECRETUL CIFRULUI

de Vasile C. Dumitrescu

Se împlinesc 40 de ani de la actul de înaltă trădare din 23 August 1944. Folosim expresia de „înalță trădare” nu în accepția ei polemică ci în sensul juridic al calificării faptului incriminat.

Pentru încădrarea lui 23 August în penalitate juridică este, mai întâi de toate, necesar să-l separăm de ambalajul politic țesut în jurul acțiunii ce a avut loc și care a servit la mascarea naturii criminale a faptului propriu.

La început a fost trădarea!
Nicolae Băciu scrie în „Yalta și crucificarea României”:

„Și curios, foarte curios, într-unul din cele trei mesaje sosite la Cairo, reprezentanții prezenți și aliații sunt puși în gardă să nu-și facă iluzii că Mareșalul Antonescu ar fi gata să întreprindă ceva!” și autorul conchide: „Istoricilor vor trebui să cerceteze temeinic acest punct curios și important pentru pătrunderea măștii lui Antonescu la calea din țară, pe peste hotare, pentru a sabota negocierile Mareșalului la Cairo”.

În acest „punct curios” stă cheia întregului „secret”.

Faptele:
Există o mărturie care arată că Mareșalul Antonescu considera războiul dus de Germania ca pierdut încă din Nov. 1942 când s'a exprimat față de anturajul său: „Germania pierde războiul, acum să vedem să nu pierdem noi pe la nostru”. Cum România nu ducea acest război pe cont propriu vorbele Mareșalului nu însemnau altceva decât că România trebuia să iasă din război în condiții care să-i asigure, pe cât posibil, propriile interese. Așa un început diferitelor ta-

tonări din partea lui Mihai Antonescu, singurele tratative serioase fiind, în ultimă instanță, tratativele duse de Mareșal prin intermediul lui Constantin Titel Petrescu. În vederea încheierii armistițiului. Cum în acest context era vorba de interese vitale pentru statul și poporul român, Mareșalul informa „opozitia”, redusă la persoana „Domnului Maniu”, de tratativele pe care le ducea. Tratativele de la Stockholm mergeau clar, Mareșalul cerând condiții pe care Moscova, până la urmă le-a acceptat, condiții pe care Sovietele aveau să le acorde, după capitularea României, Finlandei. Tenace în tratative, Mareșalul nu putea ști că le rezultat pe care putea ajunge și asta cu atât mai mult cu cât nu avea încredere în ceea ce ar fi convenit cu Sovietele dacă nu-și asigura garanțiile convenite cu acestea și din partea Statelor Unite și din partea Angliei. Cu priză la alifii vestici îl considera pe „Domnul Maniu”, și în speranța că acesta ar putea realiza condiții și mai favorabile, i-a permis și înlesnit să ducă și „opozitia” tratative în vederea încheierii armistițiului, la Cairo.

Retinem esențialul:
Tratativele pentru încheierea armistițiului se dădeau în paralel de Mareșalul Antonescu la Stockholm și de Maniu la Cairo, dar sincronizate spre a ajunge la condiții cât mai favorabile.

Acum întrebarea pusă de N. Băciu capătă o importanță de fond cu atât mai mult cu cât încă din 19 iunie 1944 (după cum menționează N. Băciu) într-o scrisoare a ambasadorului Angliei Kerr către Molotov este vorba și de un mesaj provenind de la „Maniu's supporters” (susținătorii lui Maniu) care „punea în gardă pe Aliați” contra Mareșalului Antonescu” așa că, pe bună dreptate, N. Băciu repune întrebarea de mai sus: Cine a fost acest „Maniu's supporters”? Cine trimise acest mesaj? Cine avea interes ca Mareșalul Antonescu să nu participe la întocmirea armelor, după cum prevedea planul Maniu?

Pe urma răspunsului ne aflăm citind declarațiile lui Maniu la procesul Antonescu. Întrebat de Mihai Antonescu dacă recunoaște că a fost pus la curent cu tratativele pe care guvernul îl ducea la Stockholm, martorul dă un răspuns edificator:

„Dl. M. Antonescu mi-a spus ce legături are la Stockholm, dar nu m'am interesat mai de-apropie, fiindcă aveam direct informațiile mele”. Și mai departe: „Mai bine spus, n'am pus prea mare cont pe aceste, deoarece și eu aveam legături cu dna Kolontay, printr'un prieten ce îl aveam”.

Nu mai că Maniu nu avea legături directe cu prietenul său din Stockholm după cum reiese din propria lui declarație:

„... cu aveam legăturile mele proprii cu dna Kolontay care era ministrul Rusiei la Stockholm, și le duceam prin intermediul unui prieten al meu din București și printr'un prieten al nostru din Stockholm”.

Este interesant de constatat că Maniu vorbește mereu de „prieten”, de legăturile lui personale, dar nimeni nu-l întreabă de numele acestor prieteni. Ceva mai mult, într-o țară aflată în prim război, seful „opozității” trimitea și primele mesaje telefonice nu prin poșta normală și nici prin serviciile tehnice ale Ministerului de Externe. Maniu dispunea de un post de transmisie-recepție propriu. Ceva mai mult, cu știința guvernului!

(... „În schimb am transmis cu dlui ministru unele telegrame ca să fie informat despre ceea ce se petrecea, ca

nu cumva să fie întrerupte tratativele ce se duceau la Madrid. Era o chestie de loialitate”).

Dar câte posturi de radio funcționau „clandestin” în acel timp la București? Unul, al „Domnului Maniu”, cunoscut guvernului. Încă unul al colonelului englez De Chastellain, parașutat în țară. Dar și acesta era cunoscut, căci altfel Mihai Antonescu nu ar fi putut transmite la 4 Aprilie 1944, că „colonelul De Chastellain este bine sănătos”. Mai exista alt post? Desigur: serviciul cifrului din Ministerul de Externe, director al serviciului: Grigore Niculescu-Buzești. „Prietenul” lui Maniu, ginerele lui Știrbei și prin aceasta cunoscut cu Alexandru Crețianu, omul de „încredere” al lui Mihai Antonescu, contactat ca agent de influență de sovietici în timpul când Grigore Gafencu era ministru de externe sub Carol II.

(Notă: Ar fi greșit a califica pe Niculescu-Buzești drept „agent” în sensul curent al cuvântului. În activitățile pe care le-a dus nu a executat misiuni primite de la sovietici. Era cunoscut că era de o ambiție fără limite. Jocu Moscovei l-a făcut ca adept al politicii externe a lui Titulescu. Tot astfel se explică și poziția lui Constantin Vișoianu care declara public că joacă cartea rusească el fiind acela care susținea într'un articol agresiunea Sovietelor contra Finlandei).

Singurul agent, în sensul curent al cuvântului, a fost Emil Botnăraș, parașutat în România în 1943 cu misiuni clare. Dar și despre prezența lui în România se știe. Era adăpostit în casa lui Știrbei, socorul lui Buzești și al lui Crețianu. Misiunea lui era organizarea militară a loviturii.

Pentru a înțelege ce s'a petrecut trebuie să amintim de Stalin. Ca toți oamenii pentru care numai forța materială era o realitate în politică, Stalin ducea tratative de armistițiu cu singurul factor real în viața României acelor timpuri, cu Mareșalul Antonescu. Pentru Stalin, Regele Mihai era un nimeni iar un caraghios bătrân, ambii fără să dispună de o forță reală. Pentru Stalin era clar că va încheia armistițiul negociat la Stockholm cu Antonescu dar, desigur, prefera o Românie care să-i fie servită pe tavă, gratis. Paralelitatea tratatelor duse pe de-o parte de Antonescu și pe de altă parte de Maniu dădea Moscovei un spațiu de manevră de care a știut să se folosească. Această manevră nu putea însă să reușească fără sprijin din interior. Acest sprijin l-a dat Grigore Niculescu-Buzești.

Reușea Mareșalul să încheie armistițiul la Stockholm, cariera lui Buzești devenea lipsită de perspective. În Ministerul de Externe existau însă, de fapt, două servicii de cifru: cel oficial și cel particular, ambele în mână lui. De cel particular se servea pentru a crea o rețea diplomatică cu ajutorul căreia putea sabota tot ce-i stătea în cale. Ca autoritate, se servea de „Majestatea Sa Regele” și de „Domnul Maniu”, primul prizonier al unei camarile de palat care îl manevra, ultimul, prizonierul unor oameni de casă care îl speculau vanitatea.

Scrie Nicolae Băciu:
„Comunicațiile cu București deveniseră foarte grele, nu numai cu colonelul De Chastellain, ci și cu stația de radio a lui Maniu. De aceea, singura legătură permanentă se făcea prin Ankara și numai între Crețianu și Niculescu-Buzești”.

Deci: Grigore Niculescu-Buzești ducea în paralel cu tratativele guvernului la Stockholm, tratative pe cont personal în numele „Domnului Maniu”. La Cairo unde „Domnul Maniu” trata, de comun acord cu Mareșalul, denunța pe Antonescu și, în ultimă fază, scosea din circuit orice contact direct el rămânând singura filieră, prin intermediul cumatului instalat la Ankara.

În sfârșit, Sovietele ajung la un acord cu Mareșalul Antonescu la Stockholm (Stalin și așa nu-l lua pe ceilalți în serios; se gândise chiar la readucerea în țară a Regelui Carol II și acceptase să trateze armistițiul cu Tătăreșcu, omul fostului rege).

Este interesant că din fostele telegrame trimise de Maniu la Cairo rezultă că, dacă Antonescu refuză semnarea armistițiului, el, Maniu, era hotărât să răstoarne guvernul pe data de 26 August. Nu avem însă nici o indicație asupra felului în care avea să aibă loc această „răsturnare”. Mareșalul însuși, în Aprilie 1944, se oferea să-i predea puterea. Ce nevoie era de „răsturnare”? Pornea această telegramă de la Maniu sau se expedie numai în numele lui?

Fapt este că la 23 August Mareșalul cere audiență la „palat” și comunică Regelui că a hotărât semnarea armistițiului comunicându-i și condițiile la care ajunsesse de acord cu Sovietele. O scrie generalul Aldea, imprudent, în „Curierul” din 13 Octombrie 1944: „Lovitura de stat era planuită pentru 26 August dar, în dimineața de 23 August, am fost informat de Rege că, în după-amiaza aceleiași zile el va acorda o audiență Mareșalului Antonescu și lui Mihai Antonescu...”. Dejumul de la Palat, la care au participat generalul Sănătescu, Niculescu-Buzești, Mocsony Stărcza, a fost urmat de o conferință, în care noi toți ne-am întrebat ce motive l-au deter-

minat pe Mareșalul Antonescu să ceară o audiență Regelui...”

Aveau să afle:
„Mareșalul Antonescu a comunicat, în cursul audienței, decizia sa de a încheia armistițiul, adăugând că el a și vorbit cu ministrul Clodius, în legătură cu aceasta...”

(Notă: Există o mărturie după care Hitler și-ar fi dat consimțământul. De altfel, ca și în cazul Finlandei)

Continuă Aldea:
„Audiența, la care participa și generalul Sănătescu, a fost brusc întreruptă de Rege care, pentru câteva minute, a venit să ne comunice nouă, celor ce rămăseserăm într-o cameră alăturată, decizia de armistițiu a Mareșalului. După ce ne-am sfătuit puțin, am ajuns la concluzia că, fără să mai așteptăm ziua de 26 August, și cu riscul vieții, trebuia să-i arestăm imediat pe Mareșal și pe Mihai Antonescu”.

(Reprodus din „Yalta și crucificarea României” de N. Băciu.)

Niculescu-Buzești era salvat! Singurul care a rămas cu buzele umflate a fost Botnăraș care contactase o serie întreagă de ofițeri din Marele Stat Major și unii comandanți de mari unități în vederea „insurtecției armate” planuită pentru 26 August. Motiv probabil pentru care nu el ci Regele Mihai a fost distins de Stalin cu „Ordinul Victoriei”. Dar nici Botnăraș n'a rămas cu mâna goală: i-au fost predați „Antonesciii”!

Pamfil Seicaru

ARTICOLE DE FOND

ianuarie August 1944

Editura

Curentul

La 23 August 1944 s'a comis un act de înaltă trădare! Arestarea Mareșalului Antonescu s'a făcut pentru a împiedica încheierea armistițiului. La acest act nu au participat partidele politice democratice iar conducătorii acestora n'au aflat de el decât după ce faptul se consumase. Autorii materiali ai actului de înaltă trădare au fost: Grigore Niculescu-Buzești, Mocsony Stărcza și generalii Sănătescu și Aldea. Executor: Regele Mihai I al României.

A urmat mistificarea!
Actul de trădare odată consumat, trebuia, spre camuflarea elementului infamant, să fie prezentat drept un act de curaj patriotic, un act de salvare națională. Primul act de mistificare l-a constituit, chiar în seara zilei de pomină, mesajul Regelui transmis la posturile de radio.

Lumea a putut afla că:
„România a acceptat armistițiul oferit de Uniunea Sovietică, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii. Din acest moment, încetează lupta și orice act de ostilitate împotriva armatei sovietice precum și starea de război cu Marea Britanie și Statele Unite”.

La ora la care ascultătorii acestor fraze le luau la cunoștință, România nu încheiase nici un armistițiu căci trădarea de la palat îi împiedicase realizarea. O a doua inducere în eroare consta în afirmația că prin încetarea ostilităților față de armata sovietică se punea capăt stărilor de război nu numai cu Uniunea Sovietică ci („precum”) și cu Marea Britanie și Statele Unite. Se credea confuzia că România punând capăt stărilor de război cu cele trei puteri, și ele, la rândul lor, puneau sfârșit stărilor de război cu România. Încetarea unilaterală a focului din partea trupelor române nu obliga însă trupelor sovietice la nimic, neexistând nici o înțelegere încheiată între părțile în cauză, care ar fi pus capăt operațiilor militare de ambele părți. Nu exista nici un armistițiu. Pentru acest motiv sovieticii au dus în prizonierat trupele române aflate pe frontul din răsărit iar comunicatele zilnice ale Înalțului Comandament sovietic anunțau „eliberarea” și „cucerirea” a sute de sate și orașe în înaintarea lor pe teritoriul României cu care se aflau în stare de război. Chiar dacă s'ar fi încheiat un armistițiu, starea de război între părțile beligerante încetează formal cu încheierea tratatului de pace.

În starea psihologică în care se afla

țara în acele zile, proclamația regală avea efectul de a face din „tânărul nostru Rege” un erou, mai ales că se anunța poporului român:

„Români, Dictatura a luat sfârșit și cu ea încetează toate asupririle. Noul guvern înseamnă începutul unei ere noi în care drepturile și libertățile tuturor cetățenilor țării sunt garantate și vor fi respectate”.

Ceva mai mult, în aceeași seară, se face cunoscută lista noului guvern care cuprindea, chipurile, ca miniștri secretari de stat pe Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, Lucretiu Pătrășcanu și Constantin Titel Petrescu. E drept că Maniu declara la procesul Antonescu:
„Am intrat în guvern la 24 August după întâmplarea de la palat, deci nu aveam posibilitatea să știu ce s'a întâmplat la palat, nici nu puteam avea răspunderea celor petrecute”.

Nu mai că toate aceste lucruri nu erau cunoscute populației României când se citea mesajul regal. Prezența lui Maniu pe lista de miniștri ai noului guvern, datorită enormului prestigiu de care acesta se bucura în opinia publică, era o garanție în plus. Cine știe cine este noul ministru de externe?

Al doilea act de mistificare l-a putut originea lăa la cunoștință citind „România Liberă” din 24 August care apărea pe prima pagină cu titlul:

„23 August 1944 - răsturnarea regimului lui Hitlerist din România”.

„Dictatura” de care pomenea mesajul Regelui își primea conținutul și anume acela de a fi un „regim hitlerist”, formulă preluată de toți trăpădușii politici ahtiați de noua perspectivă de împărțire de cianoane. Dacă trădarea din 23 August s'a produs pentru a se debarasa de Guvernul Antonescu, pentru a asigura făptușilor meritul de a fi scos ei România din război, acum acest act devenea simbolul „eliberării de regimul hitlerist”, deci de revenire la democrație. Regimul nu mai era un guvern ci ansamblul tuturor românilor care sprijiniseră „hitlerismul”. Cel mai păpăduș șef de post de jandarmi putuse acum să fie pus sub presiune să-și dovedească democratismul. Această formulă a regimului hitlerist” a fost baza tuturor epurărilor ce au urmat în aparatul administrativ al statului, în armată, în poliție, în presă, până când s'a ajuns și la partidele politice, la desființarea lor și la condamnarea lui Maniu, Mihalache, Brătianu și a tuturor celor care și-au sfârșit zilele în pușcărie.

Al treilea act de mistificare s'a încheiat la 12 Septembrie 1944, la Moscova. În acea zi s'a semnat „Convenția de armistițiu”. Este ciudat că unii oameni sunt conștienți că în conținutul unei sticle e bere numai pentru că scrie pe etichetă „bere”. O convenție s'a semnat la Moscova dar nu una de armistițiu chiar dacă a fost astfel intitulată. Un armistițiu duce la încetarea focului din partea armatelor aflate în război. La 12 Septembrie nu se putea încheia un armistițiu din lipsă de obiect. Armata română depuse armele la 23 August 1944 iar armata sovietică ocupase, între timp, întregul teritoriu al României nemaiavând cu cine „lupta”.

Materia tratată în convenția încheiată la Moscova arată însă altceva. O parte a convenției trează o materie rezervată tratatelor de pace: probleme teritoriale, despăgubiri de război și altele. Convenția de „armistițiu” era în realitate un tratat de pace, prejudiciind tratatul f o r m a l a ceea să se încheie în 1947, la Paris. Ceva și mai grav: „Convenția” stipulează o serie de obligații militare ale României în legătură cu războiul în curs dus contra Germaniei.

La 26 August 1944 România declarase de sine război Germaniei. Aceasta a fost un act de suveranitate al statului român. Prin acest act România devenea, în războiul contra Germaniei, un stat e b e l i g e r a n t. Convenția de la Moscova anula actul de suveranitate al statului român transformând participarea României la războiul contra Germaniei într-o obligație față de Uniunea Sovietică. Suveranitatea României devenea prin aceasta o servitudine. Armata română se transforma în forță auxiliară isind de sub obediența guvernului român fiind acum subordonată Înalțului Comandament Sovietic. România înceta de a mai fi un stat beligerant. Cât de departe a mers această servitudine se poate vedea și din faptul că prizonierii germani capturați începând din 23 August și în tot timpul cât a mai durat războiul trebuiau predați sovieticilor. Armata română nu avea dreptul să aibe prizonieri ai armatei inamice, încadrată fiind armatei sovietice.

Impostural!
În țară, evenimentele se precipitau. Inebunită de atrocitățile trupelor sovietice, populația se agită de două firi de apie: Regele și Maniu. Guvernele se succedau, Moscova, de acord cu Londra și Washington pregătea calea lui Vișinski.

Grigore Niculescu-Buzești pierduse Ministerul de Externe dar, rețeaua încă mai funcționa. În locul lui fusese numit Constantin Vișoianu. Pentru autorii trădării de la 23 August, ca și pentru acoliții lor, devenea clar că rolul lor, jucând cartea rusească, se va

mina. Viitorul depindea acum de evoluția raporturilor între Washington-Londra și Moscova. Aveau să mizeze de acum pe cartea americană. Dar și acum rețeaua continua să funcționeze. În timp ce, cu ajutorul „aliaților” Niculescu-Buzești și Vișoianu erau scoși din țară, Crețianu, de la Ankara, unde din prudență continua să funcționeze, dădea instrucțiuni, tot prin cifru, (era bine dotat) diferiților membri ai corpului diplomatic român, când și în ce condiții să sară cu parașuta. În acest timp se manevra dețurarea milionelor depuse de „regimul lui Antonescu” în străinătate pentru vremuri grele, banii se treceau în alte mâini și cu alte destinații. Nu a fost vorba numai de cele 6 (șase) milioane de franci elvețieni, așa numitul „fond național”, de care s'a vorbit atât.

Brelanul Niculescu-Buzești - Alexandru Crețianu - Constantin Vișoianu s'a trezit, în lumea care începea să se numească „liberă”, confruntat cu o altă grupă. O serie întreagă de foști demnitari sau personalități cu nume în țară, persoane nestipendiate de cei trei, idila unei reprezentanțe a „Statului în exil” devenea complicată fiindcă din această reprezentanță nu puteau fi excluși un Grigore Gafencu, Caranfil sau Mihail Fărcașanu, ca să numim numai pe aceștia. Ceva mai mult, englezii aveau să năstrușnească ideea de a-l scoate din țară și pe generalul Nicolae Rădescu, fost președinte al Consiliului de Miniștri și om de absolută încredere al mamei Regelui, devotat lui Mihai, om nedus la biserică care, dacă ar fi avut neplăceri în timpul lui Antonescu, nu participase cu nimic la lovitura din 23 August. Un prim Comitet Național, n'a putut funcționa dat fiind prezența lui Rădescu și lipsa unei majorități de legiferi ai brelanului. Dar le-a reușit atât debarcarea lui Rădescu cât și îndepărtarea celor nesupuși. Restul de impostură s'a soluționat prin trecerea nemilosului timp!

...și un epilog penibil:

Fünf gekrönte Häupter und ein König ohne Krone

S. P. Caen

Zwei Staatspräsidenten (Amerikas Reagan und Frankreichs Mitterrand) samt fünf gekrönten Häuptern (von England, Norwegen, Holland, Belgien und Luxemburg) nahmen diese Woche an den alliierten Feiern zum 40. Jahrestag der Invasion am 6. Juni 1944 in der Normandie teil.

Im Schatten der Herrscher fuhr ein entthronter Monarch in einem Jeep, der einst US-General Patton gehört hatte, über die Schlachtfelder: Ex-König Michael von Rumänien (1940-1947).

Der heute 62jährige war als Mitglied eines Schweizer Vereins von Militaria-Sammlern erschienen - an der Seite seiner Frau, einer geborenen Prinzessin von Bourbon-Parma, die während des Krieges Ambulanz-Fahrerin bei der französischen Armee gewesen war.

Auf Fragen nach eigenen Aktivitäten während des Zweiten Weltkrieges antwortete der König ohne Krone bereitwillig: „Im Juni 1941 hat Rumänien den Alliierten den Krieg erklärt, ohne daß ich davon wußte”.

Zur ergangenheitsbewältigung auf rumänisch - sie war nur eine jener sinnfälligen Episoden, die WELT am SONNTAG-Autor Carl Schmidt-Polex am Tag nach den Feiern für den längsten Tag in der Normandie erlebte und aufzeichnete. Seite 4: „Am Tag danach”

Cu ocazia festivităților în amintirea împlinirii a 40 de ani de la invazia din 6 Iunie 1944, în Normandia, pe fostele câmpuri de bătăie, circula într'un jeep american, întovărit de soția sa, Principesa Ana de Bourbon-Parma, fostul rege al României, Mihai. Descoperit de un jurnalist curios și întrebat ce caută acolo, fostul rege a răspuns să declare că: „În Iunie 1941 România a declarat război Aliaților fără ca eu să fi știut despre asta”.

Sfârșitul citatului încheiere.

S'a scris acest articol cu scară în inimă și s'a tipărit acest număr al CURENTULUI cu durere în suflet. Dar am făcut-o din obligație: cei care au știut să nu uite, cei ce n'au știut să afle. O modestă contribuție la o istorie care încă n'a fost scrisă. Cei ce o vor scrie însă să știe:

Acceptând în numele solidarității naționale să tragăm cu buretele peste turpitudinile trecutului, acceptând călăd fațisarea Istoriei drept merit național, nu facem altceva decât să scoatem anticipat de sub pedepșă turpitudinile viitoare.

Un popor care acceptă falsificarea Istoriei își pierde propria identitate.

1st
Year

LIBERTY AND JUSTICE

No. 3

SUBSCRIPTION: 5 DOLLARS A YEAR.

MAY 1953

MONTHLY PUBLICATION FOR CENTRAL AND SOUTH EASTERN EUROPE

DELEGATE OF THE EDITOR'S COMMITTEE: PAMFIL SEICARU

SECRETARY OF THE EDITOR: WL. PETROVICI, PROFESSOR OF THE UNIVERSITY OF BUCAREST

ADDRESS OF THE EDITOR AND THE MANAGEMENT: GENERAL SANJURJO, 7, MADRID, SPAIN

VICTOR FRUNZĂ

ISTORIA
PARTIDULUI
COMUNIST
ROMÂN nord

Pentru cititorii de limba engleză:
SELL-OUT TO STALIN
by N. Baci
Vantage Press, Inc.
516 West 34 th Street
New York City, NY USA
300 pages, 13, 50 dollars

IN EDITURA ION DUMITRU:

Mareșalul Ion Antonescu văzut de un ofițer
din cabinetul său militar
ca urmare a întrevederilor avute cu
Larry Watts
Vol. I.
DM. 30,- plus porto

A.R.A.
American-Romanian Academy of Arts and Sciences
Academia Româno-Americană de Științe și Arte
Vol. IV

ISTORIA ROMÂNILOR
DE LA ORIGINI PÎNĂ ÎN ZILELE NOASTRE

de Vlad Georgescu

1984

A apărut:

"Istoria Partidului Comunist Român" de Victor Frunză
(în două volume)

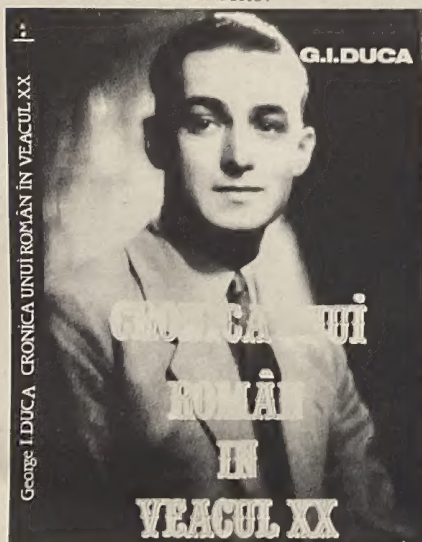
Lucrarea poate fi comandată la:
NORD, V.F.
Postbox 1457
8220 Brabrand
Denmark

Din păcate, ea nu poate fi oferită gratuit. Prețul ambelor volume este de 375 USA
(60 DM sau 375 DK. kr.). NUMAI PENTRU PERSOANELE PARTICULARE care comandă
cele două volume direct la editură sau o achiziționează prin intermediul reprezentanților
editurii "Nord" în diferite țări ale lumii, prețul este de:

24 \$ USA
26 \$ (pentru țările din afara Europei, unde este expedată
m numei cu avionul).

O precizare necesară: cartea se achită simultan cu efectuarea comenzii.

IN EDITURA ION DUMITRU: Vol. I, II și III DM. 150,- plus porto

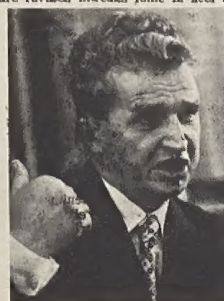

Volumul se poate comanda, direct, la
Editura
La pensée Universelle
4, rue Charlemagne, Paris IV,
370 pagini, 89 fr; fr.

23 AUGUST

Din „Contemporanul”, 10 August 1984:

Actul istoric de la 23 August 1944 a
fost o inițiativă exclusiv românească,
concretizată cu energie de întreaga na-
țiune, mobilizată și condusă la luptă de
partidul comunist, care s-a efectuat fără
nici o înțelegere prealabilă cu țările din
coaliția Națiunilor Unite asupra momen-
tului declanșării sau modului în care a-
vea să se desfășoare. Se poate spune
chiar că declanșarea revoluției la 23 Au-
gust 1944 — ale cărei comandanți su-
premi erau redobândirea independenței și
suveranității naționale, dezvoltarea demo-
cratică internă — a luat prin surprin-
dere ambele tabere angajate în războiul
care răvășea întreaga lume în acel timp.

BENEFICIARUL!

Din motive cunoscute suntem nevoiți să tipărim
CURENTUL în mod provizoriu în strălucire.

Curentul

Eigentümer, Herausgeber und
Verantwortlicher Redakteur
Vasile C. Dumitrescu
Nordliche Auffahrtsallee 7
8000 München 19
Telefon: (089) 155305
Bundesrepublik Deutschland

Redactor responsabil
Vasile C. Dumitrescu

Composersatz: Jon Dumitru-Verlag, München
Typografia (Drucker): Ernst Vogel
8491 Stamsried, Kalvarienbergstr. 22

apare în acest an la două luni. Costul
unui abonament este de 15 Dolari
(USA) în valuta țării în care domici-
liază abonatul. Plata se efectuează la:
Deutsche Bank, Filiale München,
Zweigstelle Rotkreuzplatz.
BLZ 700 700 10, Konto Nr. 7545636
sau Postcheckkonto Nr. 88094 — 805,
München.